

מסורת הש"ס

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה יג.

עין משפט
נר מצוה

כז א מ"י פ"ד מהל'
מקוהות הלכה א פסג
עשין דמת טושי"ג י"ד פ"י
לא פס"ג י"ד
כח ב מ"י פ"ד מהל'
עומתא אולתן הלכה
ב:
כט ג מ"י פ"ב מהל'
גלס הלכה א:
ב:

תורה אור השלם

1. והג הקציר בכורי מעשיך אשר תורע בשדה והג האסף בצאת העצה באספק את מעשיך מן השדה שמת כב טו דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי הבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם עמר ראשית קצירכם אל הבית; ויקרא בני ישראל מעבור הארץ מן המערה הפסח מצות וקולו בעצם היום ההוא יהושע ה' יא
2. והגם עלו מן הירדן בעשירי לחדש הראשון והגו בגלגל בקצה מורה יהושע ד טו
3. וישע הקבא אלו ברוצו ואין עמוד לקולו והעמד בארץ הצבי וקולו ביהוה; דניאל יא טו
4. הג הסבת תעשה לפי שבעת ימים באספק מנצח ומקציר; דברים טו יג
5. והצויה את ברתים לכס בענה וישעית ועשת את התבואה לשלש השנים; ויקרא כה כא

רבינו חננאל

שנאר והג האסף בצאת השנה, וקרימא לן דהאי אסוף קציר הוא, וכן פירשו, כל קציר הנקרא בגז הסוכות בצאת השנה, כלומר מן השנה הישנה הוא חסוב, וקיס [ולו] לרבנן כלי תבואה, שנקצרת בגז הסוכות, כדכתיב שהביאה שלש לפני ראש שנה, וקרי ליה בצאת השנה, ואמרין וכו' קיס ליה לרבנן בין פחות שליש שלישי, ומסקין לא חוקי ומסקין נשין לבר מהילכתא, כלומר, אין לאדם להוציא עצמו מן ההלכה, ולקרקא כל יתכן דבר זה, דהא כל מידות חכמים כן זן כמי' סאה הוא טובל במי' סאה חסר חלק אחד משמנה, אחד משמנה בשמניות וכו' יכול אדם לעבור בתחיק' (פסל) ורטל מים שאין שיצור המקוה, אם חסור חלק אחד משמנה בשמניות, וכן בכביצה מטמאה מומת אובלים כול', אלמא קיס ליה כהני כוליה, וקיס לפחות משליש ימי קיום ליה, ואמר ר' ירמיה לבידק ולפשוטו היא סבורא דקיס ליה לרבנן בין שלישי לפחות משליש, מן העומר הקציר, וירא ישראל בנימין, שנאר ראימא מעבור הארץ מן הפסח מצות וקולו בעצם שמי' מרכיבים ממחרת הפסח, דוקא ממחרת

אלא מאי אסוף קציר, אבל מכל מקום פשוטה דקרא חג הבא בזמן אקופה א': וקרי' ליה בצאת השנה, מ"מ כהני קרא לחודיה לא סגי אי לאו צמועד שנת השמטה חגג הסוכות: חסר קורטובו, אחד משמנה בשמניות כדאיתא בפרק המוכר את הספינה (ב"ב 5), ומדה הפחותה נקט ולא דוקא להפילו פחות מכלן ואפילו חסר טיפה אינו טובל: ולא קציר נבדל, ואף על גב דירושה היא להס מאבותיהם כדאיתא בע"ז פ"ק ר"י ישמעאל (דף ג'): דלמר רחמנא ואשריהם משפרון בגש ממדי ירושה היא להס מאבותיהם ואין אדם חסר דבר שאינו שלו מ"מ יש לו כמה שזע ומ"מ (ט"ו ר"י) התם שפיר משום אשרות שמדורות הראשונים:

דאקריבו עומר והדר אבוא, הקשה ר' אנרסה אן עזרא הא ממחרת הפסח היינו ט"ו הנשחט ב"ד כדכתיב צמח היום הזה ממחרת הפסח ילאו בני ישראל ביד רמה וזה היה בט"ו והשיב לו ר"מ דה"ק קרא ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח כלומר מן היסן מלות וקולו דהוא חדש אכלו בעצם היום הזה דהיינו ט"ו דאקריבו עומר והדר אכול וה"ק אשכחן ט"ו דאקרי בעצם היום הזה כדכתיב ולתם וקולו וכרמל לא תאלכו עד עגם היום הזה "ואז"ת ואמחי אלעזרך למכנש שאלכו מן היסן הא פשיטא דמלות אכלו גלילה הראשונה וש' לומר דהיה אכילה לא חשיבה דקני כזויה להכי אתא קרא למימר דעיקר אכילה היום מן היסן ואתא קרא לספר שזכו של מן דכתי' (ו) ולא היה עוד לפני ישראל מן דלמרינן במדרש משל למינק שאלכ פת שטורין מפני שאין לו פת חס ומקודם לכן היו יכולין ללכול מן היסן כשעלו מן הירדן נעשו לחדש אלא שזמן היו מפליס יומר כל זמן שלא פסק להס ומיכו קישא דכמוספסא דסוטה (פ"א) ופ"ק דקדושין (דף נח. נט) אמרינן שהיו מסתפקין בזמן שצבליהם עד ט"ו בניסן דכתיב וישבות המן ממחרת כאלס מעבור הארץ שמע מינה משאלכו חדש פסק וק"ל דט"ו נמי קרי ממחרת הפסח לפי שהוא יום ממרת אכילתו דנאכל גליל ט"ו ופ"ק שני דמלה צירושלמי פלוגתא היא דלמורא והכי איתא התם ר' יונה צעא קמיה דר' ירמיה צעא שנכנסו ישראל לארץ ומלאו קמה להם מהו

שתהא אסורה משום חדש אמר ליה למה לא עד כדון למה אפילו יבשה אמר ליה ואפילו יבשה ואפילו יבשה אקורה מעתה ואפילו חטיין צבליה כן אתו אומרין לא אכלו ישראל מנה גלילי הפסח א"ר יונה מאן דנפקית תמית דלא א"ל שייחא דהא שמלות עשה דוחה לית על דעת ר' יונה דלמר מלות עשה דוחה לית אע"פ שאינו כחזב נאדה ניחא על דעת ר' יוסי דלמר אין מלות עשה דוחה לא תעשה אלא א"ר כחזב נאדה ממה שהיו נכרים מוכרין להס וכרבי ישמעאל דל"ר ישמעאל כל ביאות שנאמר בצורה לאחר י"ד נאמרו שזע שנכשו ושזע שחלקו המיב ר' זון רב כהנא הא כתיב ויאלכו מעבור הארץ ממחרת הפסח לאו דע"ז המיב ר' אלעזר בר יוסי קמיה דר' דוסא והכתיב ממחרת הפסח ילאו בני ישראל לאו צממשה עשר ילאו: וזוה"ב הקריבו, משמע דלי לא הקריבו היו אסורין לארץ, שנאר ראימא מעבור הארץ מן הפסח מצות וקולו בעצם שמי' מרכיבים ממחרת הפסח, דוקא ממחרת

ודלמא לא עייל כלל, ואפילו לא התחילו להכניס בשביעית קאמר רחמנא מלות שביעית למשך אסורה עד חג הסוכות מלמרוש ולקזור: לא ס"ד, דלמתי קרא אלא כשהביאו שלש דמוכה קרא אחרניא: וזג האסוף בללס השנה מאי חג האסוף אילימא, דההוא שס סוכות ומשום דכא בזמן אסופה למה לי דכתיב נדר קרא חרי וימי לא כתיב בהוא קרא גופיה באספק את מעשיך: אלא מאי אסוף קציר, וה"ק ומג אשר הוא באספק את מעשיך מן השדה אסוף אשר אתה קאזר בו אינו משנה הנכנסת אלא משנה היואלת ולמךד כלן שקלרי המג הויך אשר שנה שצברה וקיס לכו לרבנן שאמרו הנובחה אחר שלש דלל תבואה שנקצרת בגז ידוע דלל תבואה שלש לפני ר"ה: וקא קרי ליה בללס הסנה, שהיא משנה היואלת אלמא תבואה אחר שלש: וקיס לכו לרבנן, בתמיה ובי בקיאלן הן גטיבי דגדול התבואה לדעת שאין התבואה ראויה לקזור בגז א"ר' הביאה שלש בשנה שצברה: לא פסיק נשך בר מהלכתא, לפסקא צעיעור חכמים: כל מדוסס כך הוא, מלוממנת: חסר קורטוב, מדה קטנה מחד אחד מח' בשמניות גלוג: כביצה (א) אובליס, וקיס לכו לרבנן (א) שאין בית הנליעה מחזיק לא פחות ולא יומר מצית מרגעולת ומתיב ענומלת אובלין (ויקרא יא) מכל האוכל אשר יאכל אכול האוכל צבת חמת: שלש עשמים על שלש עשמים מעשמים מדרס, שיערו חכמים כשציעור היה ראו לשיבה: לאו מילתא היא דלמרי, שהקשתי לומר וקיס לכו רבנן בני שלש לפחות משליש דודאי קיס להו: דעייל ביד נכרי, שנמשל עד שלא צאו לארץ: קליירס, דלשית קליירס ומשוראי לקזור היא קרויה קציר: ממחרת פסח, הוא יום הקרבת העומר ממחרת יום הראשון של פסח: ודלמא עייל ולא קיס להו, מסקנא דמילתיה דר' ירמיה הוא ולי ס"ד לא קיס להו דלמא עייל בני נכרי ולא הוא קיס להו: ה"ק, בני תבואה הנקצרת בגז: קיס להו, שלש לפני ר"ה: ודלמא לא עייל כלל, דקיס ליה שכלל ממתבואה עד שלא התחילה לבישל כלל וממנו הביאו: ארץ לבי, מן צבי קל כרגליו מכל החיות אף א"י קלה לבלש פירומיה מכל הלרלות הני מפרס לה בגמ' כמנזות בפרק בתרא (דף ק"ב), מי מליס אמרס דהאי אסוף קציר, דקאמרת

גליון הש"ס
גם וקיס בו, ע"י יוחא ט"ט
ע"א: שיש לא חסר בו, סוכה טו כ"ב: שם אלא קיס להו ח"ג קיס להו, מזהו ל' דאך תבואה ה' ה'ה ללילי שלח לוי הפסחה קודם ר"ה אלא עתה שנקצרת אחת נכוסת ונחל לזון מדרך כלל דלל עקצרת את תבואה שלש קודם ר"ה שנה ולי דלל קיס להו כקל בללל משפטי סאה דנשפלו לארץ ראו להטובה שערין לא הביאה שלש וזה קיאלין מה סאה נלחית ע"ן, וזה טה ודאי קיאלין מקמינן נתמרי' השמטה דלל תבואה שלש משום שביעית ולא משום מעשר ולא הישען דשמי תבואה שלש א"ר' דמה קיאלין:

הנהגות מדר"ב

רנשבורג
[א] חוב' דיה אלא וכו'
[א] חוב' אסופה, בני ובמדי'
דרי' אלא מאי אסוף וכו':

מוסף רש"י

לא חסין נשך לבר מהילכתא, כל דברי חכמים שנקטנו אל תהיה אמרין (ווסס טו), כל מדות חכמים מן הוא, המעוה היה ולא משום וכחוצו ט"ז, בפסולת גורן ויקב, פסולת גורן שקין, פסולת ויקב וזמרת ואשטולת וקייס (טוב):

דהאי אסוף ימירא למידרשיה לשון קציר הוא: והא כביב, צעלמא באספק מנרגך ומיקבך: ואמר מר, שלמך הכחז לעשות סך של סוכה בפסולת גורן ויקב כגון קשין חמורות דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ והאי חג האסוף נמי דקאמרת ימירא הוא משום דכתיב גבי באספק את מעשיך לאו ימירא הוא אלא זהו שס החג על שם שזכרה מוסכות בפסולת גורן ויקב וה"ל כמאן דכתיב ומג הסוכות צלאת השנה באספק מעשיך בזמן שהלס אסוף אל הביט תבואה שנבדות: הא מילתא הוה בידן, היינו סבורין שנלמוד מכלן שהתבואה אחר שלש: ואפ"ר חגיגה שדא ביה נגא, לומר דהאי אסוף שפיר משמעה בלישא דקרא ולא ימירא הוא: ועשם אס הפסוחה לשלש השנים אל חקרי לשלש אלא לשליש, שעשמה כשהיא שלש בישולה: לגופיה

כל היום ודלמא כ"מ' דמנחות פ' ר' ישמעאל (דף סח), דאך בזמן שזממ"ק קיים האיר המזרח ממיר: ה"ל ארץ צבי, ובצממשה יומי קא מלו והא דלמר לעיל תבואה שנקצרת בגז ידוע שביאה שלש לפני ר"ה לענין שמהא ראויה לקזור אינה ממחרת להתבשל כממשה יומי אכל החל עומר דכתי' (ויקרא ג) כרמל כן ומלא (ו) ועוד דלמר גמר ביסולה ממחרת אותן צדוות כדי שתמשל ישה כדמשמע גבי (ר"ב) צב' איהו נשך (ב"מ עד):

הפסח הוא אכלו, אחר שנקריבו העומר, אבל מקודם לכן לא אכול, ואי אפשר להביא העומר ולהקריבו פמה שהביא שליש בני יוד, אלא פמה שהיה בעת שזכנו ישראל לארץ פחות משליש, ואחר כך נתחלה אלא קיס להו, תורת זו, ויילמא לא עייל כלל, ש"י שאי עשת התבואה כלום ביד הגנים אלא אחר דנכנסו ישראל לארץ נעשת שליש ומקודם לכן זמן היה, גם זו הרוקיא שרוקדקו כי כל תבואה שהביאה שליש לפני ראש שנה מן השנה שצברה היא חשובה, מהאי קרא והג האסף בצאת השנה, ואוקיינוס מאי אסוף קציר, דהאר ר' חגיגה ושרא בה נגא, כלומר חכמי כחחית אילן בגורן, ושפשת מהא דתני' ר' זון בן יוסף אומר מה חיל ועשת את התבואה לשלש השנים,